

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, F6ia, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidicari, or 3 galbini mon. sunatoria. Se prenumera la postela e. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 35.

Brasiovu, 17/5 Maiu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Sc6olele auton6me.

III. Asi6 precum a mersu, nu mai p6te merge.

Intre acestea conjuncturi fatale si sub apasarea un6i sisteme cumplite nu sciu cui pleanise mai antaid prin capu a 'si cerca noroculu cu propunerea, c6 romanii se se apuce de asi6 numite sc6ole amestecate. Multu mai reu, pentruca acum temerile confesionale se desteptara cu poteri intreite; mai alesu gr. resaritenii se apar6 de sc6ole amestecate c6 de unu periulu invederatu ameriantatoru si confesiunii si averii loru scolastice. Cu t6te acestea unii 6meni de buna credintia nu incetara a urmari in naivitatea loru acestu planu, pentru a ceste tempuri chimericu, inca si pana in an. 1861, candu apoi elu capat6 lovitur'a din urma prin cunoscutulu ceroulariu publicu alu ordinariatulu din Sibiu si prin puoinu cunoscutulu actu secretu alu ordinariatulu si capitululu din Lugosiu.

P6te fi ca va intreba cineva, cumca in restimpulu dela concordatu in66ee regimulu ce a mai facutu antume in privint'a instructiunii primarie. Pana la 1857 eu unulu nu sciu ce a facutu regimulu; mi se pare inse ca concordatulu ii ametise si capulu lui atatu de tare, in catu avea si elu trebuintia de a se reculege. Din an. 1857 in66ee inse regimulu se impulpa din nou si incepe a dispune de sc6ole intocma c6 si nainte de concordatu si in consunetu cu principiulu seu statoritu la 1850. (Vedi mai in susu.) Ac6sta activitate noua a regimulu se adeverece prin mai multe decrete ministeriale si altele guberniale, dintre care eu me aflu in stare de a cita numai urmat6rele: Nrii minist. 2761 din 11 Maiu 1857. Nrii gub. 5813 din 13 Iun. 1857. — 11.553 din 13 Oct. 1857. 5817 din 7 Mart. 1858 item Nr. 30.435 et 1858/9. Nr. 4404 et 1859. — Nr. minist. 16.665/1441 din 23 Febr. 1859.

Ce coprinde acelea decrete? Ele coprinde o lupta permanenta a ministeriulu cu ordinariatele, inse cu totulu nefolositor6 pentru cultur'a poporulu. Dupa caderea sistemei absolutistice acea lupta se re'noi, precum se vede earasi din cateva acte publice emanate la an. 1861 et 1862. O f6ia pedagogica buna ar' fi dat6re a publica asemenea acte si ale pastra pentru istoria. Destulu inse, ca lupt'a mai noua inca este cu totulu st6rpa si ea va remanea st6rpa in veci, pentruca insusi principiulu a fostu si e sterpu. Cum p6te cineva, fia macar si regimulu, constringe, forti6 pe altu cineva, c6 se'i c6ra ajutoriulu, de care cesta nu vrea se scia nimicu? Si cum p6te regimulu spera, ca episcopii, protopopii si parochii voru priimi si esecuta instructiuni date de elu in nesce sc6ole, pe care ceia le voru infintia numai d6ca si numai cum voru vrea ei, pentruca — b6eric'a este auton6ma.

Cumca dupa caderea sistemei absolutistice, eara mai anumitu intre Aprile 1861 si Iuliu 1864 adica in restimpulu mai mare de trei ani institutiunea publica in Ard6lu a facutu preste totu cativa pasi in uapoi, despre ac6sta te voru convinge toti 6menii de on6re din t6te nationalitatile si confesionile cu carii voi conferi despre ac6sta cestiune de vi6tia; eara cumca din sc6olele romanesci infintiate pana la 1861 cu mare nevoia mai multe au apusu cu totulu, ear' altele au remasu numai cu numele in fav6rea unoru tineri carii avea trebuintia de a fi scutiti, si numai cam a treilea parte mai merit6 de a fi renumerate intre adeveratele sc6ole, despre acestu adeveru convingete din acelea reporturi lungi si compuse cu multa grija a domniloru consiliari de instructiune, substernute gubernulu *); mai alatura la acelea insciintiarile catorva amploiati de comitate, atatu de alte natiuni, catu si romani. Acelea acte nu coprinde vreunu ce secretu, care ar' trebii se remana ascunsu de ochii publiculu; ci tocma din contra, ele sunt de o natura, in catu d6ca Transilvani'a ar' avea Bule-

*) Unulu din acelea reporturi coprinde apr6pe 16 c6le dese.

tinu oficialu s6u Monitoru precum nu 'lu are, t6te acelea acte oficiale s'aru potea, ba ar' trebui se se publice. Si intru adeveru d6ca se facea un'a c6 ac6sta, atunci lamentulu nostru, articulu nostru cei vaieratori devenia cu totulu de prisosu, pentruca publiculu era se esse starea lucrulu de a dreptulu din fantani autentice.

Eata Domniloru, acestea fapte complinite, acestea evenimente amu potea dice, care de ani 14 s'au desfasiuratu inaintea ochiloru nostrii si pe care eu din parte'mi le uitmarisem, de si o6 privitoru pasivu, cu intinsa luare aminte, me facura c6 se nu pociu crede in prosperarea institutiunii publice la noi, pre cata timpu referintiele dintre statu si b6eric'a voru fi in ac6sta privintia acelea cunoscute noua tuturoru. De aceea eu c6 si mai multi altii imi tienniu de o datorintia a medita mai multu asupra acestei cestiuni vitale atata din punctu de vedere alu patriei n6stre, catu si din celu nationalu; eara rezultatulu a fostu acela, pe care imi voiu lua voia de a'lu impartasi mai la urma.

Soiu bine, ca a se ocupa cu cestiunea instructiunii publice, ne fiindu cineva din respectivele corporatiuni, pre la noi mai ins6mna totu atata, o6 cum ai da cu man'a in cuibu de vespi, s6u c6 si cum ai fi cadutu in vreunu eresu greu. 6meni carii al6rga orb6s6e la statu cerendu'i fonduri, stipendia si plati profesoresci, sbi6ra in gur'a mare ca li se ataca a u t o n o m i ' a, d6ca statulu pe aceea ce da, voiesce a'si pastra dreptulu de patronatu c6 si oricare altu particularu. Earu apoi a porta in dilele n6stre cuventulu de autonomia in gura, a face cu elu parada, fara a'i sei da macar definitiunea dr6pta, a'lu serie pe st6gu c6 unu simbolu de progresu rapede si impunetoru; a se int6rce apoi cu st6gulu r6ta totu in acelu locu, — este a'si asigura la gl6ta cea mai frum6sa popularitate, a'si audi strigaturi de Osanna si a fi siguru de triumfu in contra tuturoru „agitatoriloru de profesiune”, precum diceau pre la 1860 protipendatii din Bucuresci.

6meni pe carii audi aparandu — din gura — cu o fur6re sacra ide'a sc6oleloru confesionale in celu mai strinsu intiesu alu cuventulu, candu vine la frangerea panii, ei ne cum se concurga cu unu denariu macar la infintierea de sc6ole confesionale pentru ascurarea santei credintie, precum se fatiurescu ei, ci tocma din contra, ei insii implu sc6olele altoru confesiuni si natiuni cu fiii si ficele loru. Nu numai gimnasiale, ci mai multu sc6olele comunale (primarie, normale) catolice, reformate si protestante sunt pline de tineretu romanescu, eara in cateva din cele mai poporate dela orasie scolarii romani facu maioritaea *).

Intrebati apoi, c6 ce catechisu si cum ilu invatia acea tinerime, pentruc6 aflandu se ve luati de grija.

Cautati si veti afla multime nenumerate carti scolastice de t6ta plas'a, lucrute colo in fundulu Austriei si alu Germaniei, de catolici, de protestanti, reformati, hernhutiani, rationalisti eto, introduse inse si date in manile tinerimii romanesci pentru o6 se invetie din ele. Vedeti cum se desorie in istori'a si geografi'a cutare geognosi'a si alaturatile cu cele scrise de Moise, cu cele propuse in istori6rele biblice atatu de reu traduse si neintielese. Cu t6te acestea sc6olele trebue se fia numai confesionale intru intiesulu concordatulu!

Imi aducu aminte, ca pela 1852/3 dupace comun'a bes. luterana din Brasiovu infintiasc o sc6la gimnastica, r. catolicii si gr. resaritenii de aici inca cerea invointia regimulu spre a'si face sc6ole gimnastice. Audiendu aceste gubernatorulu Schwarzenberg, care se afl6 din intemplantie aici, turburatu isi intorse faci'a dicendu: „Ist es denn so weit gekommen, dass man auch confessionelle Turnschulen haben will?“

Intru adeveru ca cererea aceea si fusese atatu de absurda, in catu si celu mai tare aparatoru alu confesiunii sale d6ca, nu era unu fanaticu, trebuea se o respinga. Ac6 mai lipsia, c6 se se mai c6ra concessiune si pentru sc6ole de meserii, comerciale, agronomice, de arte, nautice, militare, telegrafice, stenografice totu

*) In Sibiu, Clusiu, A. Iuli'a eto. eto.

confesionale, in care adica directorii, profesorii, tocma si pedeli se fia totu numai de un'a si aceeași confesiune si se fia subordonate la cate unu episcopu séu superintendente. Nu e nici o indoiéla, ca principiulu sustienutu si aparatu pana acum duce fara voia la asemenea consecintie. Cu totulu alt'a inse este intrebarea, déca noi cu asemenea principiu exclusivu, monopolistu, invelitoru de atatea contradicieri vedute si pipaite in fapta ne vomu mai potea misca din locu, séu ea vomu fi condamnatu, cá si acum dupa emanioipare se mai remanemu inoa totu selavii spiritului de intolerantia.

(Va urmá.)

Programu,

pentru afaocurile adunarei generale V, care se va tiené de Asociatiunea transilvana, pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu la Abrudu in 15/27 Augustu 1865.

In 15/27 Augustu 1865 la 9 óre diminéti'a celebrarea S. Liturgii, in besericele romanesci si chiamarea Duchului santu. Dupa amédi o siedintia preliminarua a comitetului Asociatiunei; tempulu tienerei lu va hotari i. presidiu.

Siedinti'a I. in 16/28 Augustu 1865.

1. Membrii Asociatiunei se aduna inainte de 9 óre diminéti'a in localulu destinatu pentru tienerea siedintieloru si alegu o comisiune de 12 inisi, spre a invitá pre Escelenti'a S'a D. presiedinte la adunare.

2. Escelenti'a S'a D. presiedinte deschide adunarea prin unu cuventu coresponditoru scopului adunarei.

3. La acestu cuventu raspunde unulu din membrii orasiului Abrudu insarcinatu cu acésta lucrare.

4. Indata dupa acést'a unulu din secretarii comitetului cetesce reportulu despre activitatea Asociatiunei desvoltata in decursulu tempului dela adunarea trecuta pana in presentu si despre rezultatele ce se voru fi ajunsu. —

5. Bibliotecariulu Asociatiunei transilvane romane reportésa despre starea bibliotecei Asociatiunei.

6. Cassierulu si controlorulu asternu bilantiulu venituriloru si speseloru anuale, precum si starea averei intregi a Asociatiunei.

7. Se alege o comisiune de 5 membri, spre a censurá socotelele si a referá despre ele in a dóu'a siedintia.

8. Se alege si alta comisiune de trei membri, spre a conscrie in intielesulu §§-loru: 6, 8 si 9 membrii cei noi intr'unu localu separat, a incassá tacsele, a le admanuá cassierului, si a reportá despre acést'a in siedinti'a a dóu'a.

9. Se alege si a trei'a comisiune de 5 membri spre a pregati preliminarulu speseloru pentru anulu venitoriu conformu cu lit. f) g) si h) din § 23, si a reportá despre elu in siedinti'a a dóu'a.

Aceste comisiuni se voru constitui alegundu-si unu presiedinte si unu referinte, si voru tiené siedintiele loru in tempu potrivit.

10. Remanendu inca tempu, presiedintele da voia la citirea disertatiuniloru scientificé séu artistice din cate voru fi destinate spre acestu scopu. — Disertatiunile nu se iau la nici o desbatere.

Cei ce voru voi a tiené astfelu de disertatiunei voru fi datori in ajunulu adunarei generale a se presentá Escelentiei Sele D. presiedinte alu adunarei spre a le dá ordine pentru cetirea disertatiuniloru respective.

Siedinti'a II in 17/29 Augustu 1865.

1. Fiindca controlorulu D. cancelistu belicu Alesandru Bacu pria stramutarea lui oficiósá a fostu silitu a-si cere dimisiunea, si a se substitui pria unu membru suplentu alu Comitetului, — adunarea generala alege altu controloru. — Alegerea va urma si pentru acei membri ai comitetului, cari si-aru dá demisiunea; si cei noi alesu se instalésa de locu.

1. Adunarea priimesce reporturile comisiuniloru si le ia in ordine la pertractare.

3. Se mai impartasescu adunarei inca si alte proiecte séu motiuni, din cate se voru fi infaociatu in decursulu tempului la presidiulu adunarei.

4. Se alegu membri onorari.

5. Se destina diu'a si loculu adunarei generale a siésea.

6. Se mai da ordine citirei mai departe a disertatiuniloru scientificé, ce voru fi mai remasu necetite din siedinti'a precedentu.

7. Se inchidu siedintiele cu indatinatele cuventari.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane romane tienuta la Sabiitu in 2 Maiu 1865.

I o a n e V. R u s u,
Secretarulu II.

Brasiovu 3/15 Maiu. Diu'a aniversaria a vietii si invierii demnitatii natiunei nóstre din Ardélu, credemu, ca va fi serbata petutindeni cu totu felulu de acte coresponditoare si pretinse de pietatea, cu care trebuie se ne aducemu amente de momentulu acelu serbatorescu, care va atrage si devotamentulu celu mai ferbinte alu intregi nóstre posteritati. — In diu'a acést'a teneimea gimnasiului romanescu de aici dinpreuna cu a scóleloru normale cu flamurile scolastice in frunte sub resunetulu bandei musicale procese de diminéti'a serbatoresce in dumbrav'a asia numita „Stejerisiu“ intre cantece nationale, si serbá deodata maiialele indatinate in mediuloculu unui concursu de poporu de tóta plas'a fórte numerosu. Cei ce au luat parte la acést'a excursiune sociale trebuie se marturisésca, ca atatu junimea studiósá prin cantecele si jocurile nationale, catu si plas'a cea mai alésa a óspetiloru si a poporului prin iovialitate, discursuri de cele mai confidentiali si negenate au datu cele mai vii si mai laudabile espresiuni caracterului romanu socialu de a fi iovialu in societati, si de asi iubi datinele, cantecele si jocurile s'ale nationale. Pana aduncu in séra se continuá acést'a serbare incheianduse cu o hora ce cuprinsese totu loolu dumbravei, cá unu simbolu de intrunire si familiaritate.

— Maiestatea dilei acesteia ar' pretinde dela totu romanulu, cá pentru inaintarea culturei si a vietii nationale, intre esaltarile de bucuria ale serbarii, se se contribue si denariulu vercarui ospe spre a onorá semnetatea ei si cu unu actu de daruire pentru institutele comune nationale. Macar' de s'ar' incuibá acést'a datina pre totutindinea intre romani, ca atunci sentiulu pentru comun'a fericire si inaintare s'ar' desvoltá din ce in ce totu mai multu, dandu cea mai secura garantia pentru in florirea viitorului, care depinde fórte multu, ba totu dela spiritulu nostru de jertfire! —

— „Telegrafulu Romanu“ aduce urmatóri'a: **Declaratiune**, prin care facu cunoscutu preotimei intregi romane de relegea greco-resaritena din Eparchiele de pana acum a Timisiórei si a Versietiiului: cum ea au gresitu toti acei preoti, cari au inceputu a pomeni numele Meu in servituri besericesci pe bas'a cerculariului Meu dela Craciunu apului trecut, de óre ce veri cine au potutu intielege de acolo: ca Eu inca n'amu priimitu jurisdictiunea metropolitana, si ca Eu amu emisu acelu cerculariu spre orientarea totoruru, si amu disu intr'ensulu lamuritu, cá pana la alta ordinatiune imperatésca toti preotii si lumenii se fia ascultatori de jurisdictiunile besericesci, de care s'au tienutu pana acum. Asiá dara Iubitiloru! se nu Me pomeniti pre Mine in rogatiuni, cá se nu cadeti in vre-o nevoia nemeritata.

Adausulu acela, ce crá tiparitu in „T. R.“ Nr. 102 1864 lunga cerculariulu Meu, s'au referatu catra archidiecés'a Ardélului, catra carea au fostu indreptatu acelu cerculariu; inse in esemplarele cerculariului Meu, care au fostu menite pentru diecesele din Banatu, nu se cuprinde acelu adausu, pentruca nici erá scopulu Meu acela, cá se Ve provocu, se Me pomeniti in rogatiuni in loculu archiereiloru Vostri Serbi.

Simtu Eu, iubitiloru! necasurile Vóstre, ca-ci acelea sunt si ale Mele, si Ve rogu se le portamu inca unu tempu scurtu acelea cu resignatiune, cá apoi se Ne mangaiamu si mai pe deplinu. — Sibiu in 1 Maiu 1865.

Andreiu br. de Siagun'a m. p.
archiepiscopu si metropolitulu.

— Despre instalatiunea metropolitulu la Resinariu, omenii pe aici sunt de parere, ca ea ar' trebui se se faca in faci'a intregi diecese metropolitane seu a sinodului, care se va compune din alesii acelei diecese, si nu numai intr'unu cercu modestu de concernenti. Adunarea unui sinodu, ar' fi de siguru celu mai placutu actu, care ar' face, cá metropolitulu denumitu se fia alesu bunu primitu si de cerculu intregu alu metropoliei, cá astfelu se se inchiege constitatiunea besericesca. Mai desbatu unii prin cercuri familiari, ca dupa canóne, cari prescriu si o forma besericesca la ridoarea unui metropolitu, trebuie se fia trei episcopi (cá si la uniti). Ore n'ar' fi bine cá intre ei se fia si esarohulu séu primatele, care are dupa istori'a metropoliei de aici dreptu la acésta forma?

Intre agendele sinodului s'ar' poté numera si caus'a despartirii averiloru dela serbi, si ulteriór'a organizarea si dotare a parochieloru. — Asteptamu inse cu totii cu nerabdare croirea unei nóue ere si pentru renascerea institutiunei poporului atatu dela metropoli'a cea vechia, catu si dela cea nóua, adunate in sinode, cá se avemu cuventu cu totii a binecuventa pe toti, cei ce au aruncatu cate o pétra catu de mica in fundamentulu invierii lor, vediendu, ca inviandu se nevoiescu a da o viéti'a mai constitutionalu, mai vióia, mai senturata

din pulberea servilismului si absolutismului casticu — si mai plina de consciintă a demnitatii nationale si acésta atatu in scóle catu si in amvóne; ca-ce spiritulu supresu si acum, nădusitu si impedeatu a se aventu la positiunea sociala, la re-erintiele nónei vietii constitutionale, nu mai póte produce nece o regenerare a consciintei de dreptu, nece unu curagiu la aperarea lui, nece o garantia pentru a ne poté vreodata familiarisa cu viati a constitutională, care ne dictésa a da aventu si libertate spiritului chiaru in educatiunea junimei, cá se se póta de timpuriu orienta, ca intre marginile prescise si cerute de legi, séu observandu legile in fientia, are tóta libertatea de a lucra pentru desvoltarea poteriloru producatorice ale spiritului loru si pentru iniciarea loru timpuria intru tóte oblegamintile, cate le cere garanti a sustarii si inffloririi unei natiuni constitutionaluminte indreptatite.

Dela senat. imp. In siedinti'a 61 a casei deputatiloru se luà in pertractare calea de feru pentru Ardélu. Ref. d. Rechbauer in reportulu seu se invoiesce cu regimulu, cá cladirea liniei Aradu-Belgradu se o intreprinda séu regimulu insusi séu dandu concessiune la vreo societate; ér' in privinti'a continuarii drumului de feru catra orientu comitetulu nu se invoi cu propunerea regimului ei propune casei, cá se se faca nóue lucrari preliminari pentru continuarea drumului de feru pe la Brasiovu, si rezultatulu se se propuna la sesiunea viitoria a senatului imp. Representantulu regimului bar. de Kalchberg dice la finea desbaterii generale, ca in cestiunea drumului de feru regimulu pornece din punctulu de vedere, cá se impreune orasiale Clusiu, Brasiovulu si Sabiuulu prin unu drumu de feru, inse acum deocamdata se se cladésca drumulu numai pana la Turnu-rosiu spre a se poté incopciá cu Romani'a; regimulu inse nu se va opune neciodata, pentru cá si Clusiu-Brasiovulu se se incopcia cu acestea linii de capatenia. Si asia in desbaterea speciale se primi articulu 1 alu proiectului comitetului, dupa cum ilu scimu din Nr. trecut. Intocma se primi si art. alu II asia: „In casu ce s'ar dá concessiune, regimulu se impoteresce a garantá pentru cladirea si purtarea numitului drumu de feru unu venitu anualu de 1,050.000 fl. v. a. in argintu, incependu dela diu'a deschiderii drumului pe tóta linea, si a asecurá acésta din partea statului pana candu va durá concessiunea; asia catu, déca venitul anualu alu drumului de feru nu va ajunge la sum'a de susu, oea ce va lipsi pana la acea cifra, se se intregésca din partea administratiunii statului.“

— In comitetulu financiaru pe an. 1866 s'a asediatu si primitu etatele mai tóte in acea cifra, in care se afla bugetulu de pe an. 1865, numai rubric'a fondului dispositiunii era se se stérgea cu totul; totusi remase dupa propunerea lui Winterstein de 150.000 fl.

— „Botschafter“ scrie, ca postele c. r. din Principate incepundu dela 13 Maiu au trecut la nóu'a administratia de posta a tierii romanesci.

Cronica esterna.

ITALIA. Despre succesulu negociatiunii intre scaunulu Romei si regatulu Italiei face Gazet'a imperatésca „Wiener Abend-Post“ urmatoriulu comunicatu: „Facia cu diversele faime ce esira in foile de aici si in cele dinafara despre misiunea unui plenipotentiatu alu cabinetului din Turinu, credemu, ca trebue a precisá lucrulu cu cea mai mare securitate, ca dupa scirile sosite aici negociatiunile respective in Rom'a au avutu de obiectu singuru numai cause besericesci. Tóte celelalte combinatiuni, ce stau in contradicieri cu acést'a stare a lucrului, cadu de sene; in tocma nu face trebuintia a se mai refrange si scirea, cumca solulu c. r. austriacu din Rom'a ar' fi luat parte la negociatiuni, care dupa natur'a lucrului nu atingu intru nemica interesele Austriei.“

E opiniune prefacuta in credeu politicu, ca dela impaoarea acésta si consolidarea regatului Italiei depinde nu numai solidaritatea intre suverani spre a sustiené ordinea legala si pacea pe continentulu europénu, ci si mai bun'a si mai deaprópea considerare a acestui elementu si in orientu in referintiele internationali si sperarea nationalitatii sale. — Unu pasu mare s'a facutu prin midiolocirea renumitului fostu min. Vegezzi, ca-ce dupa cum se vede din titlulu primitu la negociatiuni: „Negociatiuni intre Antonelli plenip. S. Sale si Vegezzi, impoteritulu regeli Italiei“, apoi S. Scaunu recunoscundu acestu titlu, recuósce si necesitatea consolidarii unitatii nationale, si Vegezzi ér' se va re'ntóroa la Rom'a dupa ce va primi instructiuni ulterioare. — „Armonia“ organulu clerului piemontesu scrie, ca Vegezzi a deschisu lui Victoru Emanuele portile Romei, cum fura deschise odinóra si lui Pipinu si Carolu marele spre a protegea ér' nu spre a destrona pe

Pontificele; e lucru raru cá „Armonia“, care vomea tóte ocarile asupra regimului italianu, acum dintr'o data se faca unu saltu asia mare. —

Turinu remane desiertu nu numai de oficiolaturidicasteriali, care tóte se stramutara la Florentia, si dupa cari acum se stramuta si consulaturile, oi si de mare numeru de industriari, cari se stramuta in nóu'a capitala, unde dela 1 Iuniu va aparea si diurn. oficialu.

ISPANIA. Déca nu ecsagerésa „Gaz. de Colonia“, apoi in Spania a pruruptu o revolutiune, care are de scopu a uni Spania cu Portugalia fusionandule suptu don. Luis din Portugalia, tatalu regelui de acum, dandu diosu de pe tronu pe regin'a Isabela cá burbóna si antagonist'a democratismului. Pres'a noua din Vien'a face lucru mare de aici ascriendu acésta fusiune intentionata democratiei, care condua de Napoleonu vré se restabilese apropiarea raseloru limbei latine, oea ce suptu influinti'a bourboniloru, care simpatisésa cu germanismulu si strainismulu, nu se pré póte sperá, ou atatu mai pucinu, fienduca dusimani'a acestei dinastie se vede si din codirea de a recunósce regatulu Italiei; dár' venindu don. Luis capu democratismului in Spania, fiendu fiu-seu, regele Portugaliei, ginere lui V. Emanuelu, si nepotulu lui Napoleonu aseméné, ide'a fusiunii raseloru latine s'ar' aflá prefacuta in trupu acum de odata in palatele loru. —

ROMANIA. Bucuresci 12 Maiu. Acea ce a potutu prevedé oricare cititoru alu „Consciintiei nationale“ indata dela publicarea celoru d'antai Nri ai cei, s'a si intemplatu in adeveru. Totu din cauzele pentru care ministerulu numitu alu lui Cogalnicénu ceruse dela Domnulu tierii oprirea totala a „Romanului“, a cerutu si ministerulu Bosianu oprirea susu numitului diariu, care esia totu sub conducerea dlui C. A. Roseti cá si „Romanulu“. Guberniulu adica tiene un'a, ca scopulu partitei lui C. A. Roseti ar fi a revolta tier'a si a resturna tóta sistem'a de astadi si pe toti ómenii carii o sustienu. Reportulu ministrului C. Bosianu catra Domnu póta dat'a din 24 Aprile calind. vechiu sub Nr. 9651 si suna asié:

Pré-inaltiate Dómne! Diurnalulu numitu „Consciintia Nationala“, publica in numerulu seu de la 23 Aprile curentu, unu articulu intitulatu: Sistem'a si ómenii, care este basatu pe principii ce ar' pune in periculu esistentia oricarei societati, ca-ci se justifica actele de violentia, in locu de a se da incredere in actiunea salutarie a legiloru.

In virtutea ordonantie din anulu 1859, Octobre 1-iu, ve rogu plecatu, se binevoiti a ordona suprimarea disului diurnalulu. — Subsorisu ministru C. Bosianu.

Ordonantia Domnului data din Ruginós'a Nr. 578 recunoscundu ca Consciintia nationala in art. intitulatu Sistem'a si ómenii coprinde „principia resturnatóre ordinei publice“, dispune total'a suprimere.

Oricare a urmaritu ou luare-aminte decursulu lucruriloru in Principatele romanesci dela an. 1859, a trebuitu se recunósca, ca in cele 10 séu 12 ministrii cate au ajunsu succesive la potere au fostu multi ministrii, carii pre catu se aratasesa mai nainte de liberali, pre atata incliná mai tardiu oatra mesure despotice si calcatóre de orice legi, ear' altora li se facea peliti'a fetiei fórte subtile, incatu nici cele mai delicate observatiuni ale presei nu le suferia; altii din contra se ingrosia in facia cá unu Rhinoceros, in catu nimicu nu mai simtia si injuraturele cele mai spurcate si incriminarile de infamia ale unoru foi publice le priimia cá si orice complimente de salóne. Tóta lumea se mirá pe atunci, cum se mai potu suferi asemenea mascarituri, a le caroru parechi le affi inca numai in Grecia. Déca intrebai dupa ambitiunea si simtiulu de onóre a aceloró ómeni; déca observai ca in alte tieri asemenea infamii se spala séu cu sange (duelu), séu cu sentintiele tribunaleloru pedepsitóre, mai totdeauna luai spre respunsu: Dvóstra nu sciti ce vorbiti, pentruca nu sciti cum amu fostu noi pana acum educati.

A sositu timpulu in care trebuea se se puna odata capetu acestoru orgii*) politice si sociale. Presei i s'a pus earasi frenule cele scurte ale ordonantie din 1 Oct. 1859. Inse pana candu? Pana la stemperarea patimelor. Dela retragerea lui Mich. Cogalnicénu se pare ca va incetá si dictatur'a, ca s'au mai stemperatu si patimele. Ne-amu insielatu fórte reu, si in acestu momentu ne veni in minte cunoscut'a maccima a batranei diplomatii aplicata pana mai deunadi numai la Magiari si la Poloni: Populus impatiens jugi, libertatis incapax.

*) Origia ital. orgies franc. insémna ospetie desfrenate, bacanalii, eara lat. orgia, adica stenjanu.

Vai de viéti'a acelei natiuni, care mai e tractata si astadi dupa acea maosima latinésca fiorósa si respirátore de o desperatiune totala de a se mai bucura vreodata de libertate.

In Romani'a nu póte domni astadi alta sistema, decatu aceea, pe care o va fi incuviintiati Europ'a. —

(In Nr. viit. vomu reproduce reflexiunile Sentinelelor romane facute asupra oprirei „Consciinti'a nat.“) —

Cu infiintierea legii rurale (urbariale) in unele tienuturi merge greu destulu. Prefectii din judetiele Neamtulu si Suceava fusera departati din posturile lor „pentru lips'a de activitate in aplicarea legilor rurale si comunale.“

In 11 Maiu (29 Apr.) Domnulu tierii purcese dela mosi'a sa Ruginós'a din Moldova spre a se re'ntórce in capitala, unde 'lu astépta cateva afaceri mari si grele.

In „Monitorulu“ din 9 Maiu citimu inca acestea: Luandu-se scire ca In. L. L. Imp. Principele Duca Mihaile Nicolaeviciu si Marea Ducesa Olga Teodorovna, in mergere la Vien'a pe Dunare, au se tréca pe la porturile romane: Galati, Braila si Giurgiu, guvernulu a datu ordine autoritatilor locale, de a face onorile cuvenite Inaltiloru caletori; ér' generalulu Manu, ministru de resbelu merge la Giurgiu, spre a complimenta pe In. L. L. Imperiale in numele Mariei Sale Domnului. Au si trecut prin Vien'a la Virtemberg'a.

Capitalulu de bratia.

Omulu sanetosu lipsitu de oricare alta avere pamentésca are totusi unu capitalu, carele s'a nasoutu cu elu insusi si pe care dela 10—12 pana la 70 ani in susu ilu póte întórce si asiedia asié, pentrucá venitul ce trage din elu se'i fia de ajunsu spre conservarea vietii proprie, adesea si pentru intretinerea altoru fientie omenesci inca necapace de a'si castiga cele recerute pentruviéti'a. Acelu capitalu consta in bratiiale fiacarui omu.

Ferice de acelu poporu carele scie intrebuintia bine bratiiale sale.

Nu numai inainte de an. 1848, ci si de atunci incóce, si mai alesu in acesti doi trei ani din urma se audira imputari grele din cercuri dela care depinde fórte multu, cumoa locuitorii Transilvaniei nicidecum nu sciu séu nu voru a se folosi de capitalulu bratiiloru asié, precum in loculu lor s'aru sci folosi altii. Acésta imputatiune resuná mai tare cu ocasiunea lucrurilor la cladirea calei ferate diatre Aradu si Vintiulu de diosu, cum si candu cu desbaterile parlamentare decurse in cestiunea dării capului. Unu deputatu ardelénu intr'o cuventare a sa mai spuse Austriei intregi inca si acea minune, ca in unele tienuturi abié s'ar afla 1 di de lucru cu palm'a pentru cincii (5) fiorini v. a.

Se mai apropie si alte ocasiuni, in care locuitorii ardeleni (póte si cei din Ungari'a si din Bucovin'a) se voru simti constrinsi a'si da ei insii unu felu de socotéla despre capitalulu bratiiloru.

Ar' fi fórte reu, déca acelea ocasiuni ne-ar afla nepregatiti.

Ceea ce se póte face in acésta privintia pe calea publicitatii este deocamdata numai atat'a, cá se rogamu pre toti acei compatrioti ai nostrii din diferitele tienuturi ale tierii, carii se ocupa mai alesu cu agricultura ceva mai intinsa, incatu se aiba trebuintia si de bratia platite, cá se binevoiesca a impartasi urmatórele simbrii si respective pretiuri:

1. Aieptari instructive despre harnici'a relativa mai mare séu mai pucina a cutaroru locuitori, in catu aceea depinde atatu dela temperamentu, dela soi (rasa), catu si dela midiulócele trailului (pane, malaiu, carne, legume, — satiu, fóme etc.).

2. Catu costa un'a miie de oaramida mare, adica pe mesur'a defipta prin lege, lucrata si arsa bine.

3. Catu costa 1 stanjinu cubicu de p'étra pentru claditu.

4. Catu costa 1 stanjinu de lemne de fagu in lungime de 36 policari séu trei urme si catu in lungime de 4 urme adusu acasa?

5. Déca séu fenatie séu agrii se dau in parte, cate parti ia proprietariulu si cate muncitorulu? Se se distinga inse curatu felulu sementiei, de es. gráu, séu papusioiu, se se spuna totuodata, ca cine da sementi'a, amendoi cate 1/2 séu numai unulu, adica proprietariulu séu muncitorulu.

6. Sapatulu de 1 stanjinu cubicu pamentu sanatosu (la fundamente, siantiuri etc.).

La tóte acestea se se arate curatu, ceea ce se da in bani, in mancare si vinarsu; precum si déca cu acele simbrii se gasescu muncitori de ajunsu séu nu. Me rogu inse, cá an. tr. 1864 se nu se ia de norma, pentruca acela fu estraordinariu, ci anulu 1863 si — pre catu se póte — acestu curgatoru.

7. Simbri'a pe anu a unui sierbitoru bunu langa boi séu langa cai de lucru, atatu in bani, catu si in haine.

8. Simbri'a unei sierbitóre harnice detto.

9. Plat'a pe 1 di de lucru la sapatu de papusioiu (curusu), si la seceratu.

10. Plat'a pe 1 di de cósa.

11. Plat'a pe 1 di de aratu cu patru boi — séu si mai bine, pe o falce (holda de 1600 st. patr.) arata ou raptulu.

12. Plat'a pe 1 di de lucru la viia.

In specie mai rogu pe toti barbatii caroru le pasa de prosperitatea tierii, a natiunii si chiaru de onórea nationala, locuitori in comitatele Aradu, Zarandu, Alba de diosu, Hunedér'a, Soanulu Orastiei, cá se binevoiesca a se informa, pentru care cause ómenii muncitori din acelea tienuturi nu voiescu a lua parte la lucrurile calei ferate; pentruca din cate reporturi s'au vediatu pana acum, totu cam lenea figurá in fruntea lor, si numai odata se audi, ca caus'a ar' fi platirea neregulata prin subarendatori si prin argatii lor. Nu numai interesulu respektiviloru locuitori, ci si punctulu de onóre alu tierii pre-tinde, cá publiculu se fia informatu in acésta privintia cu tóta sinceritatea si adeveritiunea.

O cumpanire mai deaprópe a susu insirateloru intrebatiuni va convinge pe oricine fara multe esplicatiuni, ca ele isi au temeiulu lor mai afundu decatu numai pe suprafi'a cea paruta. De aceea repetendu'mi rogarea catra cei carii consintu la acestea pareri, descoperiu totuodata dorinti'a, cá responsurile se binevoiesca ale nainta pana la inceputulu lui Iuliu c. n. par adrese: la Redactiunea Gazetei, de unde apoi mi se voru impartasi acolo unde me voiu fi aflandu pe atunci.

G. Baritiu.

CONCURSU.

Cu inceputulu anului scolasticu 1865/6 venitoriu, avendu a se adauge la cele siette clasi gimnasiali, deja infiintiate in gimnasiulu romanu de relegiunea ortodoxa orientala, si clasa a VIII si cea din urma spre complinirea intréga a gimnasiului, se deschide cu acést'a concursu inoa pentru doi profesori, fiacare cu salariu anualu de cate 800 fl. v. a.

Dela concurenta se cere cá se documentese:

1. Prin atestatu de botesu, ca este romanu de natiune, si crestinu gr. orientala de religione.
2. Prin atestatu de maturitate, ca a finitu studiele gimnasiale dupre sistem'a prescria de proiectulu de organizarea gimnasiiloru Austriei din 1849.
3. Prin atestatu academicu, ca a finitu facultatea filosofica in vreo universitate órecare.
4. Prin atestatu de conduita dela directoria politica locale, ca aceea i este nereprobavera.

Se voru preferi inse, cari pe lunga acestea voru documenta:

- a) ca au maturisatu cu eminentia;
- b) ca au facutu si colloquie din obiectele de scientia, pentru care lu arata indicele ca s'a insorisu.

Tóte acestea documente concurentele le va trámite celu multa pana la 15. Augustu 1865 s. v. adresandule francate catra suscris'a Eforia.

Brasiovu 24 Aprile 1865.

Dela Efori'a scóleloru centrale romane de legea greco-orientala.

Cursurile la bursa in 16. Maiu 1865 sta asia:

Galbini imperatesei	—	—	5 fl. 19 cr. v.
Augsburg	—	—	107 „ 50 „
London	—	—	109 „ 30 „
Imprumutulu nationalu	—	—	76 „ 50 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	71 „ 50 „
Actiile bancului	—	—	806 „ — „
„ creditului	—	—	185 „ 40 „

Obligatiile desarcinarii pamentului in 12. Maiu 1865:

Bani 70.75 — Marfa 71.50